

vel ikke kunne betvivle, at faa havde det ikke nær faa afgjørende Betydning, om Kjøbenhavn blev besat af Fjenden eller ikke. Følger vilde være, at Fjenden der havde meget gode Kvarterer og kunde udskrive betydelige Kontributioner og deslige; men man vilde da ikke kunne sige, at Alt var lammet, fordi Kjøbenhavn var bleven besat af Fjenden. Det skulde glæde mig, om en Undersøgelse i den Retning, jeg har antydet, maatte føre til, at det ikke var nødvendigt, saaledes som her udtalt i Anmærkningerne til Lovforslaget, at opgive Forsvaret af de andre Landsdele og navnlig af Sylland og Fyn. Det er kun en lidet trøstelig Tanke paa Forhaand at opgive at forsvare Noget af det, som tilhører os. Der har ved tidligere Leiligheder været megen Tale om under Konflikter at opgive den ene eller den anden Landsdel. Jeg tror, at den Erfaring, vi tidligere have høstet af den Politik, ikke i og for sig kan siges at indeholde en Opmuntring til saaledes atter paa Forhaand at opgive den ene eller den anden Danmark tilhørende Landsdel. Det skulde fremdeles glæde mig, dersom man ved Undersøgelse i den Retning, jeg har omtalt, maatte komme til, at det, naar man valgte en anden Basis for h. Le Forsvarsplanen end at gjøre Kjøbenhavn til Centralpunktet, da ogsaa maatte findes, at man kunde løse den Opgave, der stilles til Landets Forsvarsvæsen, langt heldigere end her er udtalt i Motiverne, at man maatte finde, at man saa kunde komme dertil, at man ikke behøvede at indskrænke sig til et Forsvar, som man dog erkjendte, til Syvende og sidst ikke vilde være tilstrækkelig til Afværgelsen af det fjendtlige Angreb, at indskrænke sig til et Forsvar, som kun gaar ud paa i længere eller kortere Tid at opholde det fjendtlige Angreb, saalænge indtil man faar den Alliance, som man ikke har endnu, og som man heller ikke veed, om man kan vente, om man kunde komme til, at det var muligt dog at ordne Forsvaret paa en saadan Maade, at man kunde haabe ved egne Kræfter, naar det skulde være, tilstrækkeligt at tilbagevise fjendtlige Angreb. Jeg vender tilbage til, at netop den lidet trøstelige Udsigt, som Motiverne stille os i Henseende til vor Forsvarsvæsen, maatte indeholde en Opfordring til nøagtigt at undersøge, om man ikke kan vælge en anden Basis med langt bedre Udsigt end den, som her er valgt i den i Motiverne omtalte Forsvarsplan; thi naar der i Motiverne vel tales om selfortifikatoriske Værker ved Kjøbenhavn som det, der først og nærmest ses hen til, vil man dog vistnok ikke kunne mis-kjende. — jeg tror det idetmindste ikke — at Alt i Motiverne bærer hen paa en permanent Befæstning af Kjøbenhavn. Det siges udtrykkelig i Motiverne blandt Andet (Tillæg A. Sp. 1681) at Sagen vil stille sig meget anderledes og heldigere for os med Anlæg af permanente Befæst-

ninger, og man vil da finde, at man ved at give Hovedstaden en saadan Befæstning mod Land-siden, der dækker osv. — I disse Ord er der jo bestemt peget paa en permanent Befæstning af Hovedstaden som det Bedste, og det gjentages paa næste Spalte, at det først er gennem Befæstningsanlæg og specielt ved en befæstet Hovedstad, at virkelige Garantier kunde staffles tilstede. Ganste den samme Tanke finder jeg udtalt i Krigsministerens Foredrag ved Fremføttelsen af dette Lovforslag, hvor han Sp. 275 siger: „Der er altsaa kun eet radikalt Middel til at sørge vor Forsvarskraft, og det er itide at sørge for, at vi faae permanente Fæstningsanlæg, vi maa altsaa først og fremmest sørge for Kjøbenhavns Befæstning.“ Disse Udtryk, og hvad der i denne Forbindelse er bemærket, ere saa bestemte, at jeg ikke formaar at se bedre, end at man vel siger, at man maasse foreløbig kan nøies med selfortifikatoriske Værker, men at Kjøbenhavns permanente Befæstning dog er det Bedste, og det man maa stræbe efter, og jeg kan derfor let forstaa, at En og Anden kan have den Opfattelse, at man vil kunne sige: Her er kun Tale om at gaa gradevis frem, naar det One er opnaaet, gaar man det næste Skridt, og forlanger det Andet: det permanente, og siger at det nu er en Nødvendighed og en nødvendig Følge paa Grund af det, som tidligere er vedtaget. Jeg følger ikke, at for mig stiller det sig saaledes, at Kjøbenhavns permanente Befæstning vistnok vil findes at være ikke alene, som det er udtalt af den meget ærede Krigsminister, en Ulykke for Kjøbenhavn, men en Ulykke for det hele Land, og det Sidste ikke alene paa de Maader, som jeg allerede har nævnt, men tillige paa den Maade, at den, hvad der allerede er berørt af tidligere Talere, vil medføre saa store Udgifter, at vi maa se bort fra mange vigtige reformatoriske Bestræbelser paa andre Omraader indenfor vort Land, hvor vi i saa høj Grad trænge dertil. Jeg skal hermed slutte. Det vilde være mig kjær — jeg gjentager det —, om sagtyndige Kræfter alvorlig vilde optage det Spørgsmaal, som jeg har antydet, om man ikke lægger en Forsvarsplan langt bedre og med langt større Udsigt til at gjøre den virkelige Nytte, naar man forlader den Basis, hvorpaa Motiverne her hvile, nemlig at gjøre Kjøbenhavn til Centralpunkt for Forsvaret, det være sig enten i Almindelighed eller specielt som permanent Befæstning.

Bøffen: Man vil finde det naturligt, efter saa mange Udtalelser, der fra flere Sider have været rettede imod, hvad jeg fremsatte ved Indledningen til denne Forhandling, at der ogsaa vil være Anledning for mig til at svare paa endel deraf. Jeg maa dog derom sige, at under en første Behandling, særlig naar den som denne ved de forskjellige Udtalelser har været saa udførlig,